

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Cautela Confessarii Pro Foro Sacramentali Occasione
Decretorum S. M. Alex. VII. Innoc. XI. Et Alexandri VIII. ...**

Matthaeucci, Augustín

Francofurti Ad Moenum, 1711

Cap. XXXI. Usura.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40684

la, qua parentibus orbata, & omni humana spe destituta, ne fame periret, mansit per aliquod tempus in honesto servitio Domini, postea vero cum eo concubinatum exercuit; deinde stimulis conscientie lacerata, accedit ad Confessarium, cui sic loquitur; Pater, à tribus annis sum concubina Domini mei, agnosco statum meæ damnationis, vellem ad illum gratiæ redire; verum, si à domo, & Domino discessero, certè fame peribo, nam consanguineos non habeo, laborare non valeo: si mendicem, sum in periculo lapsus cum multis, nam multi me insequuntur. Unde Confessarius agnoscens necessitatem moralem persistendi in ea domo, eam hortatur, eique precipit, ut in domo resstat luxuria Domini, & adhibeat remedia de quibus supra à n. 3. verum ipsi ipsa respondet; id mihi est impossibile, quia si resistam, de domo certè expellar, quo facto, præ fame peribo, & enarrata incommoda sequentur, &c. petitur, quid faciendum cum ea habente impossibilitatem moralem relinquendi occasionem proximam, & impossibilitatem moralem extenuandi periculum proximum, per propositum efficax non peccandi, &c.?

Resp. Non est absolvenda, & tenetur ad egrediendum de domo, etiam si fame sit peritura; nam homo tenetur peccatura mortale vitare etiam cum periculo vitæ.

Sed quid, si ipsa respondeat: promitto resistere libidini heri, sed prævideo certissime, quod expellar, si resistero?

Resp. Non est absolvenda ante egressum; nam, cum, posita resistentia, prævideat expulsionem, & spontè nolit egredi, *Matthæi Cantela Confess.*

est signum evidens, quod vult persistere in domo, & concubinatu.

17. Quæritur, an Confessarius possit absolvere meretricem, & concubinam, dum advertit ipsam nescire meretricium esse prohibitum, adeo ut propter ignorantiam excusetur à peccato?

Resp. Negative; quia verè peccavit cognoscendo carnaliter ad se accedentes; nec ignorantia excusatur, nam in re adeo clara lege naturæ, & divina prohibita, ignorantia non potest allegari.

18. Sed quæritur, an liceat locare domum meretrici?

Resp. Affirmativè, Quilici qu. 7. art. 4. num. 29. Joan. de la Cruz 6. præcept. art. 1. dub. 3. num. 7. quia locatio non est proxime ordinata ad fornicationem, sed indifferens; sed non cum intentione, ut in ea peccet, sed, ut ibi habitet. Verum, si domus, quæ locatur, ex se majorem præberet commoditatem peccandi, seu fornicandi, putà, quia plures habet portas secretas, vel esset in loco tuto, tunc non liceret eam meretrici locare.

19. Quæritur, super quo sint concubina, meretrices, & concubinarius interrogandi?

Resp. Vide supra cap. 10. num. 18.

CAPUT XXXI.

Prop. XLII. ab Alex. VII. &c. Usura.

1. **P**ROP. 42. Licitum est mutuantibus aliquid ultra sortem exigere, si se obliget ad non repetendam sortem usque ad certum tempus.

Præsens caput occasione propositionis
(Ee) Con-

Confessario exhibet quosdam casus ex principalioribus, quos solent DD. excitare tractantes de usuris, & quia hac de re fermo redibit *lib. 2. cap. 24.* de illis breviter.

2. Quæritur. *Quid sit usura?*

Resp. Est lucrum proveniens immediate ex mutuo, ratione mutui; seu, est contractus, quo ultra sortem, id est, summam capitalem, aliquid temporale pretio estimabile, tanquam debitum ex iustitia, vel gratitudine, aut benevolentia exigitur, aut speratur. Per lucrum intelligitur omne temporale pretio estimabile, sive sit pecunia, sive obsequium, sive munus, sive aliquod aliud. Per illud proveniens ex mutuo excluditur quodcumque lucrum, quod non sit ex mutuo; & ita injustum pretium, quo venditur aliquid plus iusto; quia, quantumvis lucrum sit injustum, tamen non est usura, cum non sit ex mutuo, sed ex iniqua venditione. Additur ratione mutui, ad excludendum lucrum, quod provenit ex alio titulo, ut in recompensationem damni certo emergentis, & lucri cessantis. Ponitur temporale, quia, si mutuans paciscatur cum mutuuario, ut, præter restitutionem pecunie, vel frumenti, vini, olei, &c. mutuati, proficere, sacrificet, conferat beneficium, vel quid simile, usura simul, & simonia dici debet. Ponc. *disput. 55. qu. 3. conc. 2. num. 9.*

Hinc usura reus est, qui ultra sortem mutuatam à mutuuario recipendam, eidem aliam obligationem ex vi mutationis imponit, quæcumque illa sit, ex qua doctrina plures casus solvi possunt.

3. Quæritur. *Quotuplex sit usura?*

Resp. Multiplex, aperta, palliata, vel virtualis, realis, & mentalis. *Aperta est*, quando in mutuo expressè exigitur lucrum supra sortem, ut do. *ibi centum scuta, ut post annum reddas mihi centum, & quinque.* *Palliata est*, dum sub aliquo alio contractu emptionis, &c. veluti sub pallio occultatur contractus mutui, & aliquid ultra sortem exigitur: ut, cum quis vendit carius ob dilatam solutionem, & emit vilius ob solutionem anticipatam. *Realis est*, quando intercedit pactum explicitum, vel implicitum de lucro dando, vel recipiendo propter mutuū supra sortem: (& convenit cum usura, aperta, & manifesta.) *Pactum implicitum*, sufficienter intentionis usurariæ significativum, reputatur esse, dum mutuans solet pecunias, vel alias res mutuo dare, sed cum aliquo fructu semper ad se eas vult reverti; vel, cum quis scit pecuniam mutuo aliter obtinere non posse, nisi liberaliter donet aliquid mutuanti; tales donationes in effectu parum differunt à pactis propriè usurariis, quia lucrum ex mutuo, non voluntate libera datur, sed necessitate recipiendæ pecunie. *Mentalis est*, quando nullum pactum externum intercedit, sed mutuans eo animo dat ut lucrum ex mutuo recipiat, aliàs non daturus. Hinc, qui dat mutuo decem cum spe, quod mutuatus venturus sit ad emendandam suam officinam, usuram mentalem committit; cuius item reus est, qui mutuat decem cum spe, & proposito recipiendi ex eo lucrum, etiam si minus principaliter id speret; nam, non licet sperare, quod non licet accipere.

4. Quæritur. *An ratione lucri cessantis*

is, vel damni emergentis possit aliquid à mutuante supra sortem à mutuataris exigi?

Resp. Affirmativè, sic DD. communiter; ratio est, quia lucrum non provenit ex vi mutui, nec est fructus pecuniæ mutuatæ, sed ex alio titulo, ad compensandum nimirum, & satisfaciendum pro damno emergente, & lucro cessante.

4. Explico, de lucro cessante, quod est utilitas, quæ cessat ob mutuum: habet Mercator centum scuta, quæ revera vult negotiationi exponere, ex qua, deductis expensis, sperat lucrari 10. accedit Paulus, petit à Mercatore, ut sibi illa centum det mutuo; Mercator respondet se non posse, ne illo lucro privetur; instat Paulus: cui Mercator, dabo, modo, exacto anno, ultra sortem, des quoque decem, Paulus consentit, & idè tenetur ad centum, & decem. Quod si mutuans à principio nil in pactum deduxit, tamen si postea ex mutuatione damnum incurrat sine culpa mutuataris, nullam compensationem postulare potest.

5. Sed quid, si Mercator alias pecunias haberet præter eas, quas vult negotiationi exponere?

Resp. Si non decrevit eas servare in alios usus, non potest pacisci de lucro cessante, quia verè tunc lucrum non cessaret, cum posset alias lucro exponere. Joan. de la Cruz 7. præcept. qu. 5. de usura, licet oppositum dicat Layman. lib. 3. tract. 5. cap. 16. à num. 8. sed prima opinio est tutior, & ad palliatas usuras viam occludit.

6. Sed quaeritur, an ratione mutui liceat exigere totum lucrum cessans?

Resp. Negativè, sed debent deduci

expensæ, & pericula; ponderandum est, quod lucrum est in potentia, & in spe, lucrum autem in potentia minoris æstimatur, quam res in actu, & idè non debet accipi, quantum lucrum speratum valeret, sed debet aliquid detrahi ratione expensarum, incertitudinis, & periculi.

7. Sed quaeritur, an mutuans, qui convenit cum mutuataris de pretio lucri cessantis, possit, quod recepturus est, anno exacto, à principio recipere?

Resp. Negativè; si quis mutuaret centum pro decem, si statim illa decem acciperet, non centum, sed nonaginta solum daret, & existis solum lucrum cessaret, non verò ex illis.

8. Explico de damno emergente, quod est detrimentum, quod quis propter mutuum patitur in rebus, quas habet; habes pecuniam ad emendum vinum mense Octobris, si cogaris mense Maji carius emere, dicetis pati damnum in illo majori pretio: nunc, si Petrus mutuo vult eam pecuniam, & tu significes, te non posse eam dare, ne in M. jo tale damnum cogaris pati, & ipse instet, ut accipiat, & in se onus compensandi damnum suscipiat, ad tale damnum, pecunia recepta, tenetur; nullus enim tenetur beneficium alteri præstare cum suo damno.

9. Verum, ut licitè, tam lucrum cessans, quam damnum emergens, à mutuante in pactum deducatur, tria sunt necessaria: 1. ut mutuum sit vera causa damni. 2. ut mutuataris moneatur de illo damno, alias non posset innotescere, an fecisset illum contractum cum conditione, adeò onerosa. 3. ut in sua potestate

state relinquatur ad talem contractum celebrandum.

10. Nota, dum mutuatarius est in mora restituendi ultra tempus præfixum, & potest restituere, tenetur ad damnum ex dilata solutione proveniens.

Notes item lucrum cessans esse de bonis acquirendis; & damnum emergens de bonis acquisitis.

11. Quæritur, an liceat mutuanti, accipienti pignus in assecurationem mutui, accipere fructus pignoris? quod est idem ac quære, an contractus, qui dicitur *Antichryseos*: descriptus, pactum inter creditorem, & debitorem, ut creditor tandem pignore sui, & eius fructus lucrari possit, usque dum pecunia, mutuo data, à debitore restituatur?

Resp. Contractus est usurarius, nec fructus pignoris possunt accipi, & si accipiantur, sunt computandi in sortem principalem cit. De la Cruz dub. 4. Engel. §. 2. num. 27. & DD. communiter; ratio est, quia in pignore non transfertur dominium pignoris in eum, qui pignus accipit, & ideo remanet in dominio ipsius mutuatarii, ergo ipsi fructificat; ergo mutuans eos fructus sibi applicare non potest, sed debet reddere mutuatario, vel computare in sortem, vel in partem solutionis debiti.

12. Sed quid, si pro pignore daretur vestis?

Resp. Non posset uti veste, quia usus vestis est pretio aestimabilis; immò cum vestis per usum atteratur, jam novum onus imponitur mutuatario; nam præter integrum mutuum suo tempore reddendum, pateretur damnum ex usu vestis; secus De La Cruz putat de pigno-

re, cuius usus solet gratis concedi, ut est liber. Verùm, & hic cautè procedatur, ne deducatur in pactum pro assecuratione mutui liber, quo mutuans egeat, quia sic certe onus imponeretur mutuatario ad tale pignus.

13. Sed quid, Marito à parentibus non datur dos pro alenda uxore, sed pignus fructiferum, an liceat ei fructibus uti?

Resp. Affirmativè, non computando eos in sortem cap. salubriter de usuris; ratio est, quia maritus tenetur alere uxorem ex dote, ergo, dum hæc non datur, potest ex fructibus pignoris illi provide- re; etiam si uxor, & maritus habeant alia, quo vivant, quia non ex hoc, sed ex dote debet vir uxori alimenta; verùm, si fructus pignoris excederent fructus dotis, non posset maritus excedentes accipere, sed solum adæquantes dotis fructus.

14. Sed quæritur, an in contractu mutui, liceat apponi hoc pactum: si mutuatarius, præfixo tempore, mutuum non reddat, pignus, quod est in manu mutuantis, intelligatur esse venditum ipsi mutuanti pro suo mutuo? quod solet vocari pactum legis commissoriae?

Resp. Negativè, ratio est, quia obligatio ad illam venditionem est pretio aestimabilis, & gravamen mutuatarii, præsumiturque fieri ad luerum creditoris, ergo non potest poni in contractu mutui sine usura. In pœnam autem moræ licitè apponi tradit Balleus; sed nec tunc admitterem, nisi in casu damni veri; & neque tunc, si notabilis detrimentum mutuatarii subire deberet; immò

immo pactum deberet esse, quod alteri vendatur pro pretio iusto, reddito excessu ipsi mutuatario, si quis sit, ut usurae suspicio evitaretur. Gonzalez in Bullar. titul.

15. Quæritur, an usurarius sit contractus, quo quis rustico mutuat pecuniam cum pacto, ut teneatur eam solvere tempore messis, in frumento, oleo, vino, &c. aliisque fructibus, pretio iusto, quo tunc fructus valebunt?

Resp. Affirmativè, quia additur gravamen rustico; nam mutuum pecuniæ exigit, ut reddatur pecunia, & tu obligas ad frumentum. Tamburinus.

16. Quæritur, an liceat aliquid, ultra sortem exigere pro periculo, & metu, que rationabiliter timentur in recuperando mutuo?

Resp. Negativè, videtur expressum cap. Naviganti de usur. ubi dicitur, usurarium esse, qui recipit aliud ultra sortem ex eo, quod suscipit in se periculum mutui; nam, cum periculum, & metus mutuantis non sint quid separatum à mutuo, gratis sunt præstanda cum mutuo, & inde nil debet sperari, ut observat ibid. Glor. in ver. periculum, & juxta illud Lucæ relatam cap. consuluit eodem tit. dare mutuum, nihil inde sperantes, vid. lib. & cap. eit. non nego posse mutuantem deducere in pactum expensas faciendas ad debitum recuperandum.

17. Quæritur, an sit usura vendere carius ob expectatam solutionem, aut emere vilius ob solutionem anticipatam?

Resp. Affirmativè, sic D. Thomas 2. 2. q. 75. artic. 2. ad 7. nam vendere rem, valentem centum, pro centum, & decem expectatis, idem est, ac mutuare

centum, pro centum, & decem solvendis; ubi illa expectatio pretii solvendis videtur mutuari pro decem; sic in solutione rei valentis centum, dando anticipatè nonaginta, illa anticipatio solutionis videtur mutuari pro decem, dum virtute ipsius diminuitur aliquod de iusto pretio rei emptæ.

18. Sed quid de mercatore, qui V. G. servat mille mensuras frumenti in Majum, quo plus valet, an in Octobri possit illas vendere pretio corrente in Majo?

Resp. Affirmativè, si verè erat illud frumentum servaturus usque ad Majum, verum debet de hoc emptor moneri, ut sic sciat, se esse causam moralem, ut modo frumentum in ejus commodum vendatur. De pretio tamen debent deduci expensæ faciendæ, pro conservando tritico, usque ad Majum, & pericula, si quæ verisimiliter timentur in ejus conservatione; deinde debet attendi pretium, quo in Majo frumentum æstimabitur, si usque tunc servaretur; nam certè, si mille mensuræ frumenti in Majo serventur, ex copia pretium possit viloscere.

Si non erat servaturus, videndum est, an dubium sit, quod in Majo possit plus, aut minus valere; tunc enim potest licitè vendi, ea lege, ut pretium solvatur secundum, quod valebit in Majo, quia uterque contrahentium æquali fortunæ se subdit, ut, quod plus, vel minus alter det, & alter recipiat; cum autem probabilius sit, quod plus valebit, eo pacto vendi prohibetur. Layman. num. 14.

19. Nota, usuram esse, si venditor sub prætextu lucris cessantis paciscatur, ut solvatur ipsi frumentum pretio summo,

quo valebit ab Octobri usque ad Majum, id enim videtur esse ad tutum lucrum venditoris, qui potuit non vendere frumentum pro eo pretio; vel, quia aliis prapeditus negociis, vel, quia expectans se majori pretio vendere, interim decrevit. Divisionem pretii habes lib. 2. cap. 23. num. 2.

20. Quæritur, an usurarius sit contractus, quo in Majo V. G. emitur frumentum, quod erit in Augusto consignandum pro pretio, quo in Augusto valebit?

Resp. Negative; nam ibi non datur mutuo pecunia, ut loco ipsius detur frumentum, sed solvitur in pretium frumenti, quod quis vendit consignandum suo tempore.

21. Quæritur, an liceat emere lanas anticipatè viliori pretio, quam quo aestimantur tempore traditionis?

Resp. Negative, aliàs liceret emere vilius ob solutionem anticipatam, quod supra negatum est; si igitur, anticipata solutione, lanæ vendantur, debent vendi eo pretio, quo valebunt tempore traditionis: nam tunc solum consummatur venditio, ergo justum pretium erit illud, quo aestimantur tempore, quo traduntur: valor enim rei aestimandus est juxta valorem, quem habet, quando traditur emptori. De la Cruz dub. 7.

22. Quæritur, an mutuare cum pacto, ut mutuarius tempore messis, vel vindemias vendat mutuanti triticum, vel vinum pretio tunc currenti, sit usura?

Resp. Affirmativè, & quia gravatur mutuarius, qui fortè tunc non esset venditurus; & quia, ut plurimum tunc segetes vili venduntur pretio.

23. Quæritur, an sit usura mutuare

hic Romæ vinum Albanum, cum pacto, ut tibi restituatur Luca; ubi equaliter valet, sed tu debes illuc transportare?

Resp. Affirmativè, quia imponitur mutuatario gravamen transportationis. Tamburino.

24. Quæritur, cur ex usu domus locata, & equi conducti potest aliquod lucrum accipi, & non ex usu pecunie mutuatæ?

Resp. Propter differentiam, quæ est inter mutuum, commodatum, & locatum, quæ communiter assignatur: Quod in mutuo transfertur dominium rei, quæ mutuatur in eum, cui mutuo datur; & idè mutuum dictum, quasi ex meo facio tuum; in commodato autem, & locato dominium non transfertur; & idè is, cui res datur mutuo, potest eam alienare, & consumere, quia est Dominus ejus, cum onere tamen restituendi tempore præfixo, aut cum potest rationabiliter repeti; is autem, cui Dominus locatur, vel equus accommodatur, nec unum, vel alterum alienare potest, quia Dominus non est, sed solum usufructarius.

25. Et hinc sequitur, quod cum mutuatans non sit Dominus pecunie mutuatæ, non possit aliquid pro ea recipere: cum autem locator, & accommodans sit Dominus rei locatæ, potest pro usu ipsius lucrum sumere ab eo, cui rem accommodat, & locat.

26. Item, Regulariter mutuum fit in eis, quæ usu consumuntur, ut pecunia, vino, oleo, frumento, & similibus: vinum enim consumimus eo utendo ad potum, triticum ad cibum, & pecuniam expendendo, ex D. Thoma cit. artic. 1. in corpore, idè materia mutui in illis rebus reperitur, quarum usus est earum consum-

sumptio; in quibus propterea res, & usus ejus seorsim non computantur, quasi essent separata, sed cui conceditur unum, conceditur aliud. Commodatum autem, & locatum fit in rebus immobilibus, & in rebus, quarum usus non est ipsa rei consumptio; sic usus domus est inhabitatio, non autem dissipatio, & uti equo, est ipso ad cursum uti, quod non est ipsum consumere; ideo in istis potest concedi usus, non concessio dominio, & pro usu aliquid iuste peti, sibi reservato dominio, ibid. S. Doctor.

27. Propterea DD. communiter resolvunt, recipientem pecuniam mutuo, & equum commodatum, si utroque a latrone spoliatur, teneri ad restitutionem pecuniae, non equi, quia res dominus perit; quod, si equus pereat culpa illius, cui commodatur, tenetur damnnum resarcire, sed vide lib. 2. cap. 23.

§ 24.

28. Item, mutuum debet restitui in eadem specie, ut oleum pro oleo, visum pro vino: in pecunia vero non attenditur ad speciem materialem, sed ad moralem; ideo, qui accipit mutuo decem nummos argenteos, satisfacit reddendo tantum in pecunia auri, quantum aequivaleret: nisi in pacto exprimitur, quod restitutio fiat in eadem specie Physica, ut de reddendo v. g. aurum hispanicum, pro auro hispanico; locatum autem, & commodatum idem numero redditur, ut idem equus, eadem domus, &c.

29. Quæritur, an usurarius teneatur ex iustitia restituere lucrum usurarium?

Resp. Affirmative, nam iustitia commutativa obligat ad dandum alteri, quod suum est, tale autem lucrum est mutuata-

rii, ex cuius voluntate mutuans non habet ejus dominium; nam ei ab illo non datur voluntarie, sed coacte, non potens aliud facere, si velit pecuniam, qua indiget; ipsi itaque, vel hæredibus, & in horum defectum, pauperibus, aut locis piis restituatur cap. Super de usur.

30. Sed quæritur, an teneatur restituere fructum, seu lucrum ex usura?

Resp. Affirmative, loquendo de lucro ex usura fructifera: ut optime D. Thomas est. ar. 3. in corpore; ubi, considerat, aliquas res esse, quarum usus est ipsarum consumptio, & quæ proinde non habent usum fructum, ut sunt ex dictis pecunia, vinum, &c. ideo, si fuerint per usuram extorta, non tenetur quis ad restituendum, nisi id, quod accepit, non vero fructus, quia tales non sunt fructus pecuniae, vel vini, sed industria, & personæ usurariæ, in quos, non vero in pecuniam usurariam dominium habet: aliquas vero esse, quarum usus non est earum consumptio, & talia habent usum fructum, ut est domus, ager, equus, &c. & ideo, si quis domum alterius per usuram extorsisset (quatenus noluit mutuo dare mille, nisi post annum reciperet ea, & domum) teneretur restituere non modo domum, verum etiam fructus inde perceptos, quia sunt fructus rei, cujus dominus est mutuarius, ideo ei debentur, nam res Domino fructificat.

31. Sed quid, si mutuarius ex sua negligentia eos fructus, quos usurarius percipit, non esset percepturus, quia agrum non coleret, domum non locaret, equum non commodaret, &c.

Resp. Etiam illos fructus, deductis ex-

penis,

penſis, quæ fecit in cultura, debet uſurarius reſtituere, utpoſtè fructus rei, quæ eſt mutuatarii, nam res Domino fructificat. Tambur. lib. 9. de contract. tr. 1. cap. 7. num. 12. & cap. 9. num. 1. Vide lib. 3. cap. 22.

32. Sed quid, ſi uſura conſiſteret in tritico, quod ſervasti ad tempus, in quo pluris vendidiſti, ad quod a mutuatario non erat ſervandam?

Reſp. Debes reſtituere totum pretium, quo triticum tunc vendidiſti, demptis expenſis factis pro ejus conſervatione: ratio eſt, quia pretium eſt idem cum ipſa re, & ſic ejuſdem Domini.

33. Quæritur, an hæredes teneantur reſtituere uſuras defuncti, eis relictas?

Reſp. Affirmativè, ex bonis hæreditariis; ratio eſt, quia onera defuncti cum hæreditate deſcendunt ad hæredes, qui in locum defuncti ſuccedunt, & una eademque perſona reputantur; propterea, ad exonerationem conſcientiæ defuncti tenentur, pro viribus hæreditariis, ſatisfacere omnibus illis, quibus defunctus damnum intulit, licèt ex illo damno hæreditas aucta non ſit cap. Parochiano de ſepult. Si quis eorum rem ipſam in ſpecie apud ſe haberet, in ſolidum deberet eam reſtituere, nam hæc tota debetur Domino, & ſemper pro Domino clamat.

Adverte, ex bonis uſurarii, prius ſunt ſolvendæ uſuræ, deinde danda legitima hæredibus, & quod remanet, distribuendum inter legatarios, ſi uſurarius legata reliquit. Tambur. cap. 5. §. 3. nu. 7.

34. Sed quid, dicendum de uſurario, qui in ſtatum honorificum aſcendit propter lucrum uſurarium?

Reſp. Tenetur ad reſtitutionem, etiã

cùm diminutione ſtatus, injuſtè acquiſiti, quia hoc non eſt cadere, ſed redire ad ſuum. Vide d. loc. cit. lib. 2.

35. Quæritur, uſurarius ex pecunia uſuraria domos, vel prædia emit, petitur, an mutuatarius, vel ejus hæres, hæc, tamquam ſua, acquiſita mirum, propria pecunia, poſſit petere, ſicut potuiſſet ipſam pecuniam uſurariam?

Reſp. Si mutuans non habeat aliam pecuniam ad ſatisfaciendum debitori propter uſuras, debet talia bona vel in ſolutionem dare, vel vendere, & de pretio uſuras male acceptas compenſare cap. Cum tu de uſur. & ex his ad dubium vid. cit. num. 30.

36. Sed quid, ſi ager ab uſurario pecunia uſuraria emptus, tertio vendatur, vel donetur?

Reſp. Si venditio, & donatio agri fuerit facta in fraudem mutuatarii, quatenus uſurarius ſciebat ſe aliunde debitori, per uſuras læſo, ſatisfacere non poſſe, ager venditus revocabitur, ſecundum ea, quæ habentur toto tit. ff. qua in fraud. credit. & poſſet mutuatarius agrum ab emptore repetere, & ipſe redere teneretur, res enim ſuccedit loco pretii, cap. Cum tu de uſur. ſi verò uſurarius poſſet ſolvere cum pretio agri, vel alterius rei, apud eumentem remanebit, Sylveſt. ver. uſur. 6. nu. 11.

37. Sed quæritur, an cùm uſurarius pecunia uſuraria emit agrum, poſſit venditor illas pecunias retinere?

Reſpond. Affirmativè, quia, eſt uſurarius non acquirit dominium ipſarum, non tenetur reſtituere eandem numero, & ideo ſat eſt, quod aliis ſatisfaciat;

faciat; quod si non habeat, revendet agrum pecunia usuraria emptum, & restituat.

38. Quæritur, an ministri usurarii teneantur restituere usuras, usurario non restituente?

Resp. Affirmativè, loquendo de Ministris ad usuras formaliter concurrentibus, ut sunt Fautores, Proxenetæ, seu Mediatores, & quærentes mutuatariorum usurario: Servi scribentes debita usuraria, maximè si non sit alia scriptura, qua mutuatarius solvere cogatur, quia talis scriptura excitat memoriam usurarii, & ut causa moralis concurrat ad exigendas usuras, & cogendum mutuatarium, ut juret, an ita se obligaverit. Idem dicitur de Judice, cogente solvere usuras, ac de Procuratore, Advocato, & Testibus, & de Notario palliante usuram in favorem usurarii; possunt tamen aliqui excusari, si invincibiliter ignorent aliquem contractum esse usurarium.

39. Quæritur, an pauperes recipientes eleemosynam ab usurario, teneantur eam restituere, si ipse ex eo fiat impositus ad restituendum usuras?

Resp. Affirmativè, quia quæ accipiunt, sunt mutuatarii; immò, si accipiunt in specie, quæ usurarius usura acquisivit, ut v. g. vestem, debent restituere, etiam si usurarius esset potens. Quia res pro Domino clamat. Sylvester cit. usura 8. nu. 13.

40. Quæritur, an peccet, qui mutuum accepit sub usura?

Resp. Negativè; si, qui dat mutuum, paratus sit ex sua malitia illud sub usuris dare, & petens indigeat, aliter non petiturus; nam nec complacet in peccato
Matthæi Cantela Confess.

to alterius, aut inducit, vel peccatum approbat, sed solum ex justa, & rationabili causa, petit id, quod alter potest licitè dare, nimirum, mutuum.

Dices, non licet petere ab alio, quod non potest praestari sine peccato, sed mutuare sub usuris est peccatum, & intrinsicè malum, ut fornicatio, blasphemia, maleficium, &c. quæ, nec à paratis ad ea, peti possunt, ergo.

Resp. Quod mutuare sub usuris duo distincta dicit: alterum mutuae, & alterum sub usuris: primum est bonum, quod à mutuatario directè petitur, cui mutans ex sua malitia addit secundum, quod est malum, & à mutuatario non petitur, sed ad summum permittitur; immò sibi displicet, eam sentiat se gravari ex usura danda, quam non intendit, sed proprium commodum; aliàs peccaret etiam, qui, ne à latronibus occidatur, eisdem manifestat sua bona, quæ ipsi peccando surripiunt; quod falsum est ex D. Thoma cit. exemplo decem virorum, qui dixerunt ad Imael, *noli occidere nos, quia thesauros habemus in agro Jer. 41.* nam ibi petitur vita propria, quod non est illicitum, cui latrones ex sua malitia addunt peccatum furti; excusatur itaque mutuatarius à peccato, quia mutuum de se bonum est, & ipse non est causa usuræ, neque illas petit, sed permittit, ideò mutuamentum in peccatum non inducit. Suarez 10. 1. de relig. lib. 2. cap. 18. num. 4.

41. Et hinc patet discrimen à fornicatione: tota fornicatio est mala, nec ulla via honestatur ejus petitio, nec ab ea malitia est separabilis, ideò, qui eam petit, ipsum actum malum petit, & consequen-

(Ff)

sequen-

sequenter peccat: idem dicitur de peccante à malefico parato maleficium, quia totum opus malum est à malitia inseparabile, & propterea qui tale opus petit, etiam à parato, ad totum opus, & malitiam eius inducit. Suarez *cit.*

Quare ad discernendum, an aliquid ab alio peti possit, oportet videre, an, quod petitur, possit ab eo, à quo petitur absolute, sine peccato fieri. Cajetanus *ad cit. loc.* D. Thomæ.

42. Sed quid, si petat sine necessitate?

Resp. Peccat, quia nullum iustum titulum petendi habet, nec vitat ruinam spiritualem proximi, cum possit. Bonacc. *de contract. disp. 3. qu. 3. punct. 13. prop. 2. num. 3.*

43. Sed quid, si mutuatarius juramento promitteret usuras solvere?

Resp. Deberet juramentum implere ex *cap. debitores de jurejurando. Vide lib. 2. cap. 24.*

CAPUT XXXII.

Prop. XLIII. ab Alex. VII. &c.
Legatum.

1. PROP. 42. *Annum legatum pro anima relictum non durat plus, quam per decem annos.*

Cum mens testatoris, vel legantis sit executioni mandanda juxta proprietatem, & rigorem verborum, quibus ipsi vivunt in dispositione legati, debent attendi verba, & quatenus videantur ab eisdem fuisse absolute, indefinite, & absque ulla restrictione prolata, sic sunt accipienda, & non restringenda ad aliquod tempus determinatum, novem-

nium, vel decennium; quia certe alia verborum formula usi essent, si non perpetuum esse voluissent; propterea hæredes defuncti, supposito, quod acceptent hæreditatem, ab eo relictam, tenentur ad legata, modo ab ipso institutore disposita, nec fas est eis dispositionem alterare, vel minuire, ut DD. communiter; quod notasse sufficeret. Verum ne Confessario sim debitor, de legatis aliqua tangam.

2. Quæritur, quid sit legatum?

Resp. Est donatio *quædam à testatore relictâ ab hærede de bonis hæreditariis præstanda.* Sylvester *ver. legatum l. n. 1.* ubi scribit legatum communiter his verbis fieri, *lego, do, dare jubeo, volo, &c.*

3. Quæritur, quid sit legatum pium, vel ad pias causas?

Resp. Quod pietatem re ipsa continet: & est quicquid relinquitur pro Dei, & Sanctorum honore, pro salute animæ, pro miserabilibus personis, pro pupillis, viduis, peregrinis, pauperibus, Ecclesiis, & locis piis, ut, hospitalibus, Conventibus, pro ornamentis Ecclesiæ, maritandis puellis, &c.

4. Sed quæritur, an hæres, vel alienatores legatorum negligentes, aut longo tempore differentes implere pia legata, à defuncto relictâ pro anima sua, verbi gratia, quod annuatim centum Missæ celebrentur: quolibet anno pauperibus distribuantur decem mensura frumenti, &c. mortaliter peccent?

Resp. Affirmativè, quia injustè inferunt defuncto damnum notabile, nam pro tempore, quo executio differtur, ejus anima privatur suffragiis, quibus, si non in totum, ad minus secundum partem,